

Uitgangspunten welzijn en geluk in Noordwijk

Ten behoeve van het invullen van activiteiten en interventies

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1. Inleiding	2
2. Inzichten uit de wetenschap	3
a. Hoe weten we wat we weten?	3
b. Wat is geluk?	5
c. Hoe weet ik hoe gelukkig ik ben?	5
d. Hoe word je gelukkig?	6
e. Hoe bevorder je geluk?	7
f. Samenvatting	8
3. Ervaringen in andere gemeenten	9
a. Schagen	9
b. De gelukkigste gemeenten	10
c. Samenvatting	11
4. Welzijn en geluk in Noordwijk	13
a. Speerpunten van het welzijnsbeleid	13
b. De keuze voor deze vier speerpunten	14
b. Doelen	15
c. In samenhang	16
Bijlage 1. Levensevaluatie: een sequentiemodel van voorwaarden en processen	17
Bijlage 2. Predictors and ranking 2019 (uit World Happiness Report 2019)	18
Bijlage 3: Geluksindex uit de Atlas voor gemeenten	20
Noten	21

1. Inleiding

Per 1 januari 2019 fuseerden de voormalige gemeenten Noordwijk en Noordwijkerhout in de gemeente Noordwijk. De nieuwe gemeente erfde van zijn voorgangers 2 verschillende inrichtingen van het welzijnswerk.

Hoe gaat de nieuwe gemeente verder?

Rond deze vraag is in 2019 de dialoog gestart. Dit begon in Noordwijkerhout en De Zilk met een kennismaking met de besturen en vrijwilligers van de welzijnsorganisaties. Centraal in deze gesprekken stond de kracht van een organisatie en diens dromen voor de toekomst. Ter opvolging van deze gesprekken is met een brede vertegenwoordiging van maatschappelijke partners uitgebreid stilgestaan bij de toekomst van het welzijnswerk. In Noordwijk Zee en Binnen begon dit met een evaluatie van de inmiddels 2-jaar opererende welzijnsstichting. De uitkomsten van deze evaluatie zijn door de welzijnsstichting zelf vertaald naar een koersnotitie. Al deze bevindingen zijn samengebracht in de notitie 'Tussenstand harmoniëring welzijnswerk'.

Breder perspectief op welzijn

De opgestarte dialoog over de toekomst van het welzijnswerk gaf aanleiding tot een pas op de plaats. Het harmoniseren van het beleid bleek meer te behelzen dan verschillen identificeren en in evenwicht brengen. In plaats daarvan kwam een breder perspectief van het doel van het welzijnswerk naar voren. Dit doel – dat is geformuleerd als *'het bevorderen van het geluk van onze inwoners'* – roept op zichzelf een aantal vragen op. Wat is geluk eigenlijk? Kan de overheid geluk wel bevorderen? Ondersteunen maatschappelijke partners de keuze voor dit centrale doel? En wat betekent het eigenlijk voor de inrichting van het welzijnswerk. Een eerste verkenning van deze vragen heeft plaatsgevonden tijdens de bijeenkomst 'Delen om te vermenigvuldigen' in oktober 2019.

Bevordering van geluk

In deze notitie wordt invulling gegeven aan het bevorderen van geluk. We gaan daarbij in op de inzichten uit de wetenschap over geluk en factoren die geluk doen toenemen. Ook kijken we naar andere gemeenten en wat daarvan geleerd kan worden. Dit resulteert in 4 speerpunten voor het Noordwijkse beleid. Tenslotte bekijken we de verdere uitwerking van doelen in activiteiten en interventies.

2. Inzichten uit de wetenschap

In dit hoofdstuk komt de stand van de wetenschappelijke bestudering van geluk aan bod. We kijken naar de definitie van geluk, hoe iemand tot een oordeel komt over de kwaliteit van diens leven, de factoren die bijdragen aan geluk en enkele strategieën om geluk te bevorderen.

a. Hoe weten we wat we weten?

Voordat we dieper op de materie ingaan is het van belang te weten waar de informatie vandaan komt. En hoe serieus we die informatie kunnen nemen. Daarom hieronder eerst een beschrijving van de stand van de wetenschap op dit onderwerp en de gebruikte bronnen. In de (eind)noten vindt u de een bronverwijzing en soms een nadere toelichting.

Domein van filosofen

Uitspraken over het geluk in het leven waren eeuwenlang het domein van filosofen, dichters en profeten. Deze konden veelal een aspect van geluk in prachtige bewoordingen vangen.

Hoe inspirerend deze woorden ook, een stevige bewijsgrond van de gemaakte veronderstellingen ontbrak. Hier kwam in de 2e helft van de vorige eeuw verandering in toen diverse takken van de wetenschap zoals als psychologie, sociologie, economie, politieke wetenschappen en neurologie zich met hulp met dit vraagstuk gingen bezighouden. De daaruit voortvloeiende literatuur heeft tal van inzichten opgeleverd, maar kent ook zijn beperkingen.

Beperkingen

In tegenstelling tot wat veel bestsellerauteurs beweren, bestaat er nog geen simpele formule naar geluk voor iedereen. Het handboek 'Hoe word ik gelukkig?' dat wetenschappelijk verantwoord is, moet nog geschreven worden. Dat dit er nog niet is, heeft grofweg 4 oorzaken:

1. *Mensen verschillen*
Omdat mensen hun eigen voorkeuren en karakters hebben, is er niet één one-size-fits-all formule voor geluk.
2. *Breedte van het onderwerp*
Het samenbrengen van de bevindingen uit de verschillende wetenschappelijke disciplines, is een moeizaam proces omdat iedere discipline vanuit de eigen methodologieën en theorieën werkt. Dit leidt tot verrijking van het perspectief, maar ook tot een grotere divergentie van interpretaties.
3. *Westers georiënteerd*
De meeste onderzoeken naar geluk en levenstevredenheid gaan over de situatie in de rijke landen en zijn daardoor mogelijk niet van toepassing op de meerderheid van de wereldbevolking.
4. *Relatief jonge wetenschap*
Een laatste beperkende factor is dat het onderzoek naar geluk en levenstevredenheid nog betrekkelijk jong is. Pas sinds de jaren 60 van de vorige eeuw deed statistisch onderzoek

zijn intrede in de sociologie, welke van groot belang is voor de beoordeling van subjectiviteit in onderzoeksresultaten. De zogenaamde 'big-data-analytics' is van nog recentere decennia en levert tal van nieuwe inzichten door de beschikbaarheid van grootschalige, geografische en real-time onderzoeksgegevens.ⁱ

Simpel gezegd: er is meer onderzoek nodig.

Bronnen

Dat gezegd hebbende, er is wel een heleboel onderzoek beschikbaar. In de onderstaande analyse is gebruikt gemaakt van een aantal bronnen.

1. *Sociale staat van Nederland*

De voornaamste daarvan is het onderzoek naar de Sociale Staat van Nederland dat jaarlijks door het Sociaal Cultureel Planbureau wordt gepubliceerd. Dit onderzoek beschrijft hoe het gaat met de Nederlandse bevolking en welke ontwikkelingen er zijn in de tijd. De tiende editie van De sociale staat van Nederland kijkt 25 jaar terug en beschrijft de maatschappelijke ontwikkelingen die zich sinds 1990 hebben voorgedaan in de welvaart en de leefsituatie van de Nederlanders.ⁱⁱ Van bijzondere interesse is het hoofdstuk over kwaliteit van leven dat handelt over de leefsituatie en tevredenheid met het leven.

2. *World Happiness Reports*

Een tweede bron is het World Happiness Report dat sinds 2012 jaarlijks wordt opgesteld onder auspiciën van de Verenigde Naties. In dit rapport worden gegevens over levenstevredenheid samengebracht in een index van gelukkigste landen. Daarbij wordt het onderzoek gepubliceerd van de vooraanstaande experts. Het doel van dit rapport is om te bevorderen dat een groter belang wordt gehecht aan geluk en welzijn in besluitvorming over het bereiken en meten van sociale en economische ontwikkeling.ⁱⁱⁱ

Kwaliteit van leven: leefsituatie en tevredenheid met het leven

Hoofdstuk 12 van De sociale staat van Nederland 2019, ISBN 978 90 377 0923 0

3. *Grondslagen van geluk*

Een derde bron zijn de diverse onderzoeken die als literatuur ter beschikking zijn gesteld in het kader van de opleiding Grondslagen van Geluk van de Erasmus Universiteit. De onderzoeken – veelal van de hand van emeritus-hoogleraar dr. Ruut Veenhoven – handelen over het meten van geluk, de theoretische analyse van onderzoeksresultaten en de effectiviteit van overheidsbeleid voor het bevorderen van geluk.

4. *Andere literatuur*

Tenslotte zijn 2 populairwetenschappelijke boeken gebruikt die het vermelden waard zijn. De eerste is "Geluk; the world book of happiness 2.0" waarin de redacteur bijdragen van 100 internationale wetenschappers en deskundigen heeft verzameld. Deze bijdragen zijn gebruikt bij de uitwerking en de speerpunten van het welzijnsbeleid. Het tweede boek betreft "Stumbling upon happiness" van de Amerikaanse psycholoog Daniel Gilbert. Dit boek is met name interessant voor het inzicht dat de auteur biedt in de werking van het

menselijke brein en diens psyche. Hij beargumenteert dat door het menselijk geheugen en voorstellingsvermogen de mens slechts beperkt in staat de omstandigheden van diens eigen geluk correct te voorspellen.^{iv}

b. Wat is geluk?

Definitie

De meest gebruikte definitie van geluk is: Geluk is de subjectieve appreciatie van het leven. Anders gezegd: geluk is de mate waarin een individu de kwaliteit van zijn leven in het algemeen als gunstig ervaart. Of nog eenvoudiger: hoezeer iemand houdt van het leven dat hij leidt.^v

Ratio en gevoel

De vraag 'hoe tevreden bent u over het leven dat u leidt' kan je op 2 manieren beantwoorden. Je kan er even goed voor gaan zitten en de belangrijkste onderdelen van je leven langslopen. Werk, thuissituatie, gezondheid, perspectief, inkomen, sociale contacten etcetera. Vervolgens breng je die samen in een totaal oordeel. Een andere manier is dat je kijkt naar hoe je je de afgelopen periode hebt gevoeld. Ben je vaak zwaarmoedig of juist blij geweest, eenzaamheid of juist energiek en vol in het leven?

Deze twee manieren van beantwoording komen ook terug in de verschillende onderzoeken. Daarbij wordt de rationale (cognitieve) beantwoording betiteld als een oordeel over de levenstevredenheid. De gevoel (affectieve) beantwoording wordt meestal niet apart als maatstaf gebruikt, maar wel in combinatie met levenstevredenheid. Als beide worden gecombineerd spreekt men wel van levensvoldoening. Wat verwarrend kan zijn is dat niet alle onderzoeken dezelfde terminologie gebruiken. Voor ons doel hier maakt het onderscheid niet heel veel uit en zullen de termen geluk, levenstevredenheid en levensvoldoening door elkaar worden gebruikt.^{vi}

Subjectief?

Het bijvoeglijke naamwoord 'subjectieve' in de definitie van geluk verdient nadere toelichting. Subjectief betekent dat iets vanuit persoonlijk oogpunt wordt beoordeeld of gezien. Het heeft betrekking op de eigen smaak, voorkeur, mening of inschatting. Het tegenovergestelde van subjectief is objectief. Objectief houdt in: gebaseerd op feiten, onafhankelijk van de persoon vast te stellen of te meten. Ondanks de subjectiviteit van geluk of levenstevredenheid is dit begrip toch goed meetbaar en daarmee onderzoekbaar te maken.^{vii}

c. Hoe weet ik hoe gelukkig ik ben?

Als u uzelf de vraag stelt hoe tevreden u bent over uw leven, dan zult u ongetwijfeld snel beamen dat dit geen eenvoudige vraag is om te beantwoorden. Want er spelen zoveel dingen een rol, afhankelijk natuurlijk of je jezelf toestaat deze allemaal mee te laten wegen.

Het is goed even stil te staan bij de complexiteit van levensevaluatie. Dit zal ons later namelijk helpen om te beseffen dat er allerlei factoren op verschillende niveaus een rol spelen.

Jan als voorbeeld

Een voorbeeld ter illustratie.

"Jan wordt geboren in een achterstandsbuurt in een middelgrote stad in Nederland. Zijn ouders zijn laag opgeleid en zijn vader is werkloos. Jan zelf is een pientere jongen. In zijn jeugd maakt Jan mee dat hij gepest wordt op school vanwege zijn thuissituatie, maar zijn vrienden delen zijn passie voor computers.

Jan voelt zich hierdoor vaak uitgesloten en achtergesteld, maar hij vindt ook vreugde in zijn hobby's en sociale contacten.

Hoe tevreden denk u dat Jan over zijn leven is? Als Jan deze vraag overdenkt kan hij eerst naar zijn uitgangssituatie kijken. Welke levenskansen heeft hij meegekregen. In Jan zijn geval is hij in Nederland geboren en heeft daarmee in veel opzichten geluk gehad (*maatschappelijke kwaliteit*). Zijn thuissituatie is echter minder optimaal (*sociale positie*), maar hij heeft zelf een goed stel hersens meegekregen (*individuele mogelijkheden*). Vervolgens zal Jan stilstaan bij de loop van de gebeurtenissen in zijn leven. Hierin is hij zowel met uitsluiting als met verbinding geconfronteerd. Door deze confrontaties heeft hij gevoelens van zowel verdriet als vreugde ervaren (*ervaringsstroom*). In zijn eindafweging kijkt hij mogelijk naar de dominantie van zijn gevoelens, vergelijkt deze met zijn normen van een goed leven om vervolgens tot een globale balans van het leven te komen (*levensevaluatie*).

Geen eenvoudige optelsom

Dit voorbeeld is een vereenvoudiging van het levensevaluatie-model van emeritus-hoogleraar Ruut Veenhoven. Het theoretische model vindt u in de bijlagen.

Wat het model inzichtelijk maakt is dat iemands beoordeling van diens levenskwaliteit geen eenvoudige optelsom is. Er spelen diverse aspecten een rol. Het individu heeft op sommige van deze aspecten veel invloed zoals op de keuze die hij maakt en hoe hij zijn ervaringen interpreteert en waardeert. Op andere aspecten heeft iemand veel minder invloed, zoals zijn uitgangssituatie en de loop van gebeurtenissen.^{viii}

d. Hoe word je gelukkig?

Met de kennis op zak dat dit geen 1-2-3-tje is, bekijken we nu welke factoren bijdragen aan het geluk.^{ix}

Deze factoren kunnen worden geordend op het niveau waarop ze betrekking hebben. In het diagram op de volgende pagina worden 4 niveaus onderscheiden: het individu, diens directe omgeving en de Nederlandse samenleving en de wereld.

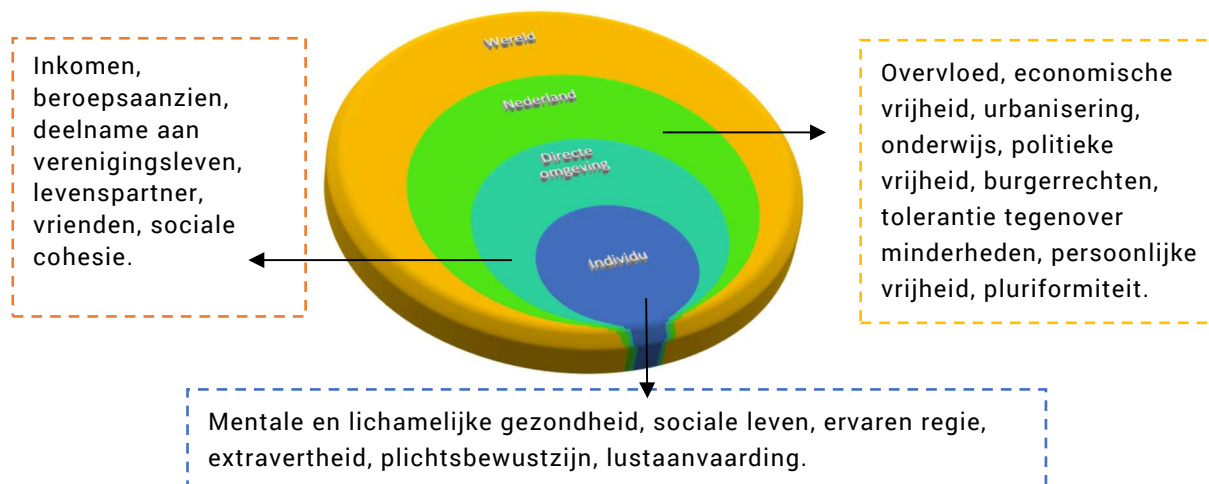
Fantastisch land

Een bekende uitspraak van minister-president Mark Rutte is dat hij Nederland een fantastisch land vindt. Hij doelt daarmee op een aantal verworvenheden die Nederland rijk is, zoals economische overvloed, politieke vrijheid en het hooghouden van de rechtsstaat. Uit onderzoek blijkt inderdaad dat dit factoren zijn die het geluk in hoge mate beïnvloeden. Opvallend ook is dat democratische waarden (burgerrechten, pluriformiteit, tolerantie en goed bestuur) bijdragen tot geluk. Samen met andere factoren verklaren ze waarom Nederland in de top 5 van meest gelukkige landen ter wereld staat.

L'enfer, c'est les Autres

"De hel, dat zijn de Anderen", aldus Jean Paul Sartre. Het omgekeerde is echter (ook) waar. Iemands directe omgeving is van grote invloed op je persoonlijke welbevinden. Het contact met anderen, een partner, vriendenkring en verbondenheid in de buurt zijn bijzonder belangrijk. Bovendien is het bijdragen aan het welbevinden van een ander belangrijk voor het eigen geluk. Hierin speelt zingeving vermoedelijk een rol. Een betekenisvol leven wordt veelal gevonden in prosociaal gedrag en is de drijvende kracht achter vrijgevigheid, mantelzorg en vrijwilligerswerk.

Diagram 1: factoren die geluk beïnvloeden^x

Het ongeluk

Naast de positieve verbanden zijn er relaties vastgesteld waarvan je ongelukkig wordt. Zo zijn ervaringen met corruptie in het zakelijk leven of bij de overheid van grote invloed. Zoals eenieder die weleens opgelicht is direct zal herkennen. De ongelijkheid tussen de geslachten is ook een factor, meer nog dan inkomensongelijkheid. Tenslotte is sociale of maatschappelijke uitsluiting van grote invloed op de levenstevredenheid. Het is mede om die reden dat niet-westerse immigranten – ondanks de vaak toegenomen levensstandaard ten opzichte van de landen van herkomst – niet tot de gelukkigste Nederlanders behoren.^{xi}

Gedepriveerden

De groep die in Nederland het minst gelukkig is, wordt door het Sociaal Cultureel Planbureau aangeduid met de term 'gedepriveerden'. Dit zijn de mensen die hun levenstevredenheid een 6 of lager geven. Bij nadere analyse blijkt dat het hier om een groep mensen gaat die kwetsbaarder is door beperkte hulpbronnen (een laag inkomen en of lager opgeleid), vaker te maken heeft met sociaal isolement, weinig regie over het eigen leven ervaart en beperkte vaardigheden heeft om gebruik te maken van ondersteuning. De omvang van deze groep is relatief beperkt, maar het gaat toch om ruim 400.000 mensen van 18 jaar en ouder in heel Nederland. Dat is gemiddeld 3 procent van de bevolking van 19 jaar en ouder. Omdat hun levenstevredenheid zo laag is, is voor deze mensen de meeste gelukswinst te behalen.

e. Hoe bevorder je geluk?

Nu de factoren die bijdragen aan levenstevredenheid bekend zijn, kan gericht beleid worden overwogen om de aanwezigheid van deze factoren te bevorderen.

Rol gemeenten

Of het zin heeft dat overheden zich hierop richten is een onderwerp waarop diverse studies ingaan. De slotsom van dit onderzoek: het heeft zeker zin.^{xii} Overheden hebben direct invloed op het geluk van hun inwoners, of ze zich daar nu van bewust zijn of niet. De doelstellingen van gemeenten zijn bovendien al voor een groot deel op dit doel gericht. Vergelijk het lijstje in de volgende paragraaf maar eens met de indeling van de programma's van de gemeentebegroting. In bijlage 3 is nadere informatie opgenomen hoe gemeenten aan de sturing op geluk vorm kunnen geven.

Strategieën

Een interessante aanzet om tot strategieën voor het bevorderen van geluk te komen is een samenwerking tussen experts van 16 universiteiten uit 7 landen uit 2017. Met hulp van de zogenaamde Delphi-onderzoeksmethodiek^{xiii} hebben deze experts strategieën ingebracht en die beoordeeld op effectiviteit, haalbaarheid en kosten-baten verhouding.^{xiv} Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen strategieën voor beleid (overheden) en voor gedrag voor het individu zelf. De onderstaande tabel toont de meest effectieve strategieën:

Overheidsbeleid	Individu
<ul style="list-style-type: none"> • Investeer in geluksonderzoek • Bevorder vrijheid • Investeer in goed bestuur • Ondersteun kwetsbare personen • Verbeter het sociale klimaat • Investeer in gezondheid • Investeer in onderwijs • Ondersteun werk • Focus op economische stabiliteit	<ul style="list-style-type: none"> • Verbind • Zoek betekenis • Wees actief • Denk aan je gezondheid • Cultiveer een positieve houding • Spaar • Vind een manier van leven die bij je past^{xv}

Overheidsbeleid kan dus op verschillende manieren bijdragen aan het geluk van inwoners. Een deel van de beleidslijnen lijkt meer op het vlak van andere overheden te liggen. Met name ten aanzien van het sociale klimaat en de ondersteuning van kwetsbare personen zou een gemeente het verschil kunnen maken.

f. Samenvatting

In dit hoofdstuk heeft u kennis kunnen nemen van de wetenschappelijke bestudering van geluk. Daaruit is gebleken dat een groot aantal factoren het geluk beïnvloeden. Daarbij zijn sommige verbanden sterker dan andere. De factoren sociale verbinding, regie over het leven, bijdragen aan het geluk van anderen, een inkomen en goede gezondheid springen er in positieve zin uit. In negatieve zin heeft één groep zichtbaar een achterstand. Om het geluk te bevorderen kunnen zowel overheden als de persoon zelf actie ondernemen.

3. Ervaringen in andere gemeenten

Hebben andere gemeenten al ervaring opgedaan op dit vlak? En wat zijn hiervan de resultaten? In dit hoofdstuk zal de ervaring van de gemeente Schagen onder de loep worden genomen. Daarnaast zal worden bekeken op welke manieren de meest gelukkigste gemeenten van Nederland zich onderscheiden.

a. Schagen

Er zijn meerdere gemeenten in Nederland die met het thema geluk bezig zijn. Daarvan is er één gemeente die in het bijzonder opvalt, namelijk de gemeente Schagen. De reden daarvoor is dat Schagen niet alleen vanuit het welzijnswerk aan de slag is gegaan, maar de volledige organisatievisie van de gemeente heeft ingericht op het einddoel het bevorderen van het geluk van inwoners.^{xvi}

De start

De betrokken projectleider vertelt dat dit proces is begonnen met een gemeentesecretaris die de kwaliteit van de dienstverlening hoog in het vaandel had staan. Vanuit diens passie drong bij het bestuur en het ambtelijk apparaat geleidelijk het besef door dat alles wat de gemeente doet van invloed is op het geluk van inwoners. Of je dit nu wil of niet. Ook als je niet tot doel hebt om het geluk van inwoners te bevorderen, dan nog heb je een effect op hun geluk door de kwaliteit van de openbare ruimte, de dienstverlening van de gemeente, de kwaliteit van het openbaar bestuur en tal van andere punten. Vandaar het credo: *“Alles wat we doen en laten draagt bij aan het geluk van onze inwoners en ondernemers”*.

Onderzoek

Om dit eerste besef van de mogelijke impact van de gemeente op het geluk van inwoners verder te kunnen duiden en staven, is in 2016 een onderzoek uitgevoerd. Het onderzoeksinstituut EHERO van de Erasmus Universiteit Rotterdam heeft onder 1517 Schagenaren uitgevraagd hoe gelukkig ze zijn en uitgezocht hoe dit in verhouding staat tot hun persoonlijke situatie, hun mening over de leefomgeving, kwaliteit van het bestuur en andere factoren.^{xvii}

De uitkomst van dit onderzoek is dat Schagenaren hun persoonlijke levensgeluk gemiddeld een 7,83 geven. Dat is iets hoger dan het landelijke gemiddelde in dat jaar (7,74). Bij nadere analyse blijken niet alle kernen van de gemeente hetzelfde te scoren.

Uit het onderzoek blijkt dat een aantal factoren een grote invloed hebben op het persoonlijk geluk. Deze factoren zijn: werkloosheid, verbondenheid met de buurt, eenzaamheid, belemmering van deelname aan het maatschappelijk leven, de aanwezigheid van een sociaal vangnet, trots op de woonplaats en tevredenheid met relaties. Deze uitkomsten zijn niet uniek aan Schagen, wat blijkt uit vergelijking van deze punten met de hierboven genoemde factoren die bijdragen aan geluk.

De onderzoekers sluiten af met de aanbeveling aan het gemeentebestuur om in te zetten op die gebieden die samenhangen met geluk en die gebieden

waarop de gemeente lager scoort dan het landelijke gemiddelde. In het geval van Schagen betekent dit advies extra inspanning op het wegnemen van belemmeringen voor deelname aan het maatschappelijk leven en het bevorderen van de aanwezigheid van een sociaal vangnet. Voor sommige groepen is het bovendien mogelijk grotere gelukswinst te behalen, met name de groepen met een laag sociaaleconomische status.

Twaalf factoren

De bevindingen uit het onderzoek zijn vertaald naar 12 factoren die het levensgeluk van inwoners beïnvloeden. Deze zijn:

- Zinvol werk
- Betekenisvol contact
- Deelname aan maatschappelijk leven
- Verbondenheid in de buurt
- Sociaal vangnet
- Vertrouwen in de gemeente
- Trots op woonplaats
- Tevredenheid met relaties
- Sportvoorzieningen
- Kwaliteit openbare ruimte
- Buurtgericht samenwerken
- Relatie inwoner - gemeente

Deze factoren bestrijken de hele breedte van de gemeentelijke dienstverlening. Als zodanig zijn ze gebruikt voor de effectmeting van de prestaties zoals benoemd in het meerjarenuitvoeringsprogramma. Het werken ter bevordering van het geluk was daarmee niet beperkt tot het welzijnsbeleid, maar vond ook zijn weerslag in de indeling van de begroting, het ruimtelijk beleid, het personeelsbeleid, het 'Waar staat je gemeente'-onderzoek, de dienstverlening et cetera.

Terugblik

Terugkijkend op de vooruitgang en ervaringen tot nu toe, geeft de gemeentelijke projectleider aan dat de toepassing van het werken aan geluk wisselend verloopt. Enerzijds is het concept verstrekkend in de organisatie toegepast door de planning- en control cyclus aan te passen, het personeelsbeleid rond werkgeluk vorm te geven en geluk centraal in de organisatievisie te plaatsen. Anderzijds lijkt het draagvlak bij de politiek aan verandering onderhevig. Het initiatief voor het werken aan geluk ontstond bij de gemeentelijke organisatie en vermoedelijk is de raad in het voortraject onvoldoende betrokken. Binnen de organisatie zijn er afdelingen die er enthousiast mee aan de slag zijn gegaan, veelal omdat er concrete aanknopingspunten waren. Bij afdelingen waar die aansluiting minder natuurlijk aanwezig is, is een verdieping nodig om het concept invulling te geven.^{xviii}

b. De gelukkigste gemeenten

In welke gemeenten zijn de inwoners gemiddeld het gelukkigst? En waarin onderscheiden deze gemeenten zich?

De top 5 van Nederland

In 2017 bestond de top 5 volgens de Atlas voor gemeenten uit: Ede, Alphen aan de Rijn, Amstelveen, Amersfoort en Gouda. Hoewel in het onderzoek alle gemeenten zijn betrokken, publiceert de Atlas alleen de uitkomsten van de vijftig grote

gemeenten. Dat betekent dat Noordwijk helaas niet in de lijst is terug te vinden.

Van deze vijftig gemeenten heeft Ede met 89 procent de meeste gelukkige inwoners en Rotterdam de minste. Dat inwoners van de middelgrote gemeente Ede het gelukkigst zijn, komt onder meer doordat relatief veel mensen er werk hebben en gezond zijn. Ook de prettige, veilige woonomgeving met relatief veel rust en ruimte is van invloed.

De Atlas heeft ook naar de ontwikkeling van het aandeel gelukkige inwoners per gemeente bekeken. De top 5 van 'sterkste stijgers' bestond uit Venlo, Delft, Alkmaar, Zoetermeer en Alphen aan de Rijn. Direct daaronder staan steden als Lelystad, Eindhoven, Amsterdam, Leiden en Rotterdam. Deze staan in het overzicht van gelukkige gemeenten in de onderste regionen, maar blijkbaar zijn zij hard bezig daar verandering in aan te brengen.

In het algemeen concludeert de Atlas dat inwoners van dorpen doorgaans gelukkiger zijn dan die van steden. Gemiddeld is 87 procent van de Nederlandse bevolking gelukkig. In steden ligt dat percentage op 85 en in niet-stedelijke gemeenten iets hoger: 89 procent. 'Ongelukkige gemeenten' zijn over het algemeen gemeenten met relatief veel mensen die arbeidsongeschikt zijn of werkloos en inwoners die een migratieachtergrond hebben.

Verklaringen

Als verklaring voor de verschillen tussen gemeenten constateert de Atlas dat de samenstelling van de bevolking de belangrijkste verklaring is voor verschillen tussen gemeenten. Waar het aandeel in de bevolking van werkende, gezonde, hoogopgeleide, welgestelde en autochtone inwoners het grootst is, is ook het geluk het grootst. Zijn er onder je inwoners relatief veel gescheiden, laagopgeleide, 35-65-jarige arbeidsongeschikten met thuiswonende kinderen en een migratieachtergrond, dan drukken deze het gemiddelde geluk naar beneden.

Hoewel de persoonlijke kenmerken en keuzes van inwoners een groot aandeel hebben, spelen woning en woonomgeving ook een rol. Huizenbezitters zijn gemiddeld gelukkiger dan huurders, hoe duurder het huis hoe gelukkiger en het samenwonen met een partner maakt verschil. Wat betreft de woonomgeving is de aanwezigheid van goed openbaar vervoer, voorzieningen en betaalbare huisvesting van belang. Voorzieningen vormen ontmoetingsplekken en stimuleren sociale contacten in de buitenruimte. Hetzelfde geldt voor een schone en veilige leefomgeving.

c. Samenvatting

Uit de ervaring van Schagen kan Noordwijk leren dat de bevordering van geluk niet beperkt hoeft te blijven tot het welzijnsbeleid. Een tweede les is dat voor een brede toepassing ook breed draagvlak nodig is. De ambtelijke organisatie, bestuur en politiek moeten overtuigd zijn van het nut. Een laatste les is dat het nog een zoektocht is hoe de diverse gemeentelijke afdelingen aan dit doel kunnen bijdragen.

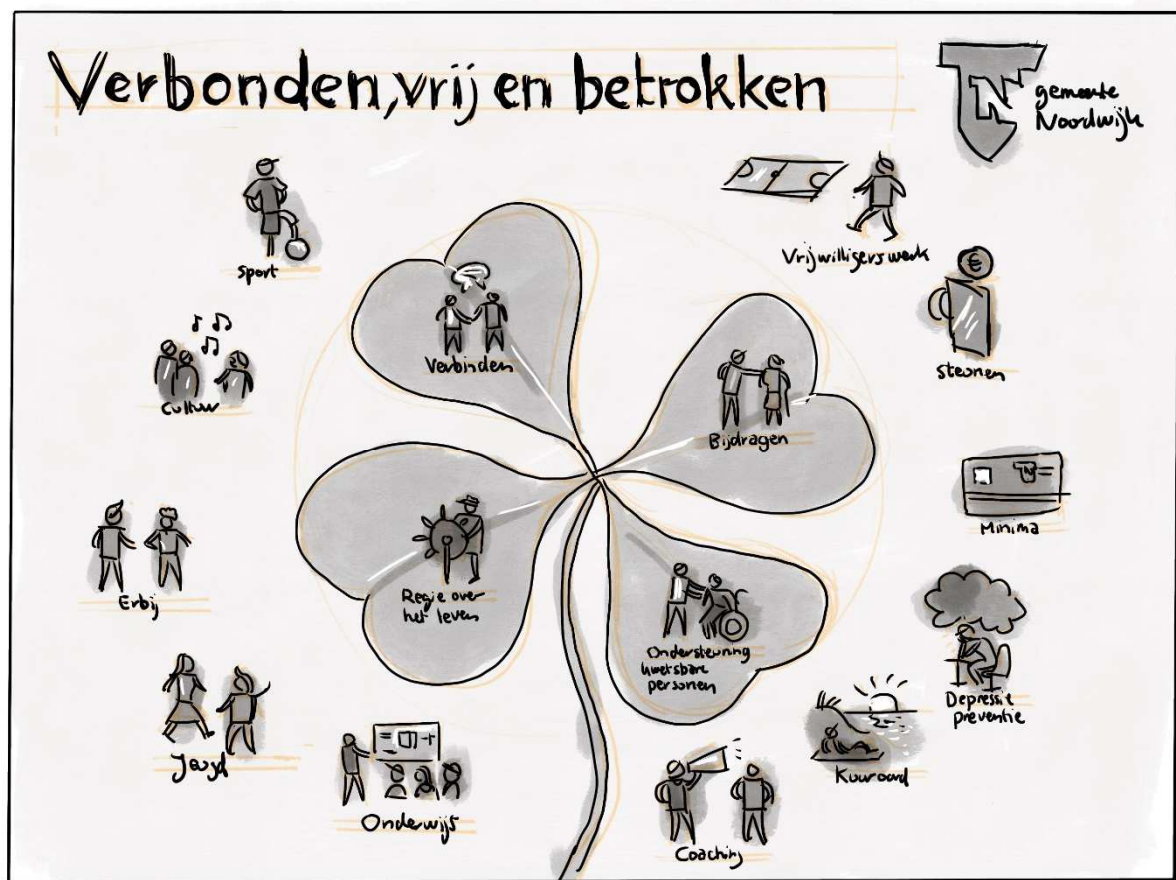
Het vergelijkende onderzoek van de Atlas voor gemeenten wijst uit dat de samenstelling van de bevolking de belangrijkste verklaring is voor verschillen tussen gemeenten. Daarnaast spelen woning en woonomgeving een rol. De vergelijking tussen gemeenten laat ook zien dat gemeenten gericht beleid kunnen voeren om het gemiddeld geluk te verhogen door interventies af te stemmen op geïdentificeerde aandachtsgebieden en specifieke groepen.

4. Welzijn en geluk in Noordwijk

Voor de invulling van het welzijnswerk liggen er kansen en mogelijkheden om het geluk van inwoners te bevorderen. In dit hoofdstuk worden de speerpunten van dit beleid omschreven en uitgewerkt in doelstellingen.

a. Speerpunten van het welzijnsbeleid

De vier speerpunten van welzijnsbeleid zijn weergegeven in de onderstaande infographic (schets).

Een beschrijving per speerpunt:

1. Verbinden

Sociale contacten zorgen voor een groter geluksgevoel. Daarbij zijn zowel de frequentie als de kwaliteit van belang. Mensen voelen zich gelukkig als ze zichzelf niet geïsoleerd voelen, zich begrepen voelen door anderen, en deel uitmaken van een vriendengroep. Het aandeel dat geluk ervaart is lager onder mensen die hun contacten oppervlakkig vinden. Mensen die sterk eenzaam zijn, zijn vaker ontevreden met het leven, wonen vaker in een buurt waar ze weinig cohesie ondervinden en ervaren vaker een geringere regie over het leven.^{xix} Verbondenheid kan zich uiten in een sterk sociaal netwerk, in je deel voelen van een vereniging of je trots voelen op je woonplaats.

2. Bijdragen

Een zinvol, betekenisvol leven geeft voldoening. Dit verklaart waarom werk, bijdragen aan een groter doel, het nastreven van verheven idealen, vrijwilligerswerk en het bijdragen aan het

geluk van anderen, impact hebben op het eigen ervaren geluk. Het doen van vrijwilligerswerk gaat gepaard met meer vertrouwen in de medemens en de politiek, en met meer tevredenheid over de samenleving en het functioneren van de democratie.^{xx}

3. Ondersteuning kwetsbare personen

De meeste gelukswinst is te behalen bij de mensen die de laagste levenstevredenheid opgeven. Deze groep is kwetsbaarder door beperkte hulpbronnen (een laag inkomen en of lager opgeleid) heeft vaker te maken met sociaal isolement, weinig regie over het eigen leven en beperkte vaardigheden om gebruik te maken van ondersteuning. De omvang van deze groep is relatief beperkt, maar het gaat toch om ruim 400.000 mensen van 18 jaar en ouder in heel Nederland.^{xxi}

4. Regie over het leven

Ervaren regie over het leven is een voorname bron van levenstevredenheid. In verhouding is regie belangrijker dan vergelijkbare psychosociale concepten zoals veerkracht, zelfvertrouwen, vertrouwen in eigen vaardigheden, of het hebben van sociale vaardigheden. Regie vraagt het vermogen om zelf beslissingen te kunnen nemen over de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven. Regie betekent ook perspectief hebben, invloed kunnen uitoefenen, jezelf ontwikkelen en actief in het leven staan. De vrijheid om regie te voeren houdt ook in dat anderen je daarin niet beperken. Niet gediscrimineerd worden om wie je bent of waar je vandaan komt. Kunnen meedoen ondanks lichamelijke of psychische beperkingen.

b. De keuze voor deze vier speerpunten

Zoals we eerder zagen zijn veel factoren van invloed op het geluk van inwoners. Waarom dan deze vier speerpunten? Hiervoor zijn vier redenen:

1. Toespitsing op het welzijnswerk

Deze notitie heeft tot doel om een de beleidsuitgangspunten voor het welzijnswerk te formuleren. Hoewel welzijnswerk vrij breed gedefinieerd kan worden, worden hieronder hoofdzakelijk taken binnen het sociaal domein begrepen. De onderwerpen mantelzorg, vrijwilligerswerk, buurtwerk, ouderenwerk, maatschappelijk werk, eenzaamheidsbestrijding, sociale activering vallen binnen dit taakgebied. In de beleidsnota's over wonen, sport, kunst en cultuur, onderwijs, lokale volksgezondheid, participatie, economie e.a. kan nader invulling worden gegeven aan de andere aspecten van geluksbevordering.

2. Aanscherping eerdere domeinen

In de notitie Tussenstand harmonisering welzijnswerk zijn een aantal domeinen benoemd om het bevorderen van geluk in te kaderen. Deze domeinen waren: verbinden, bijdragen, gezondheid, erbij horen, je vrij voelen en zelfontplooiing. Twee van deze domeinen zijn hier overgenomen. De domeinen Erbij horen en je vrij voelen zijn ondergebracht onder het speerpunt Regie over het leven. De reden hiervoor is dat dit aansluit op het onderzoek en de terminologie van het Sociaal Cultureel Planbureau zoals gehanteerd binnen de Sociale Staat van Nederland. De domeinen gezondheid en zelfontplooiing, kunnen zoals hierboven benoemd, worden deels uitgewerkt in andere beleidsnota's en vinden deels een plek in de vier speerpunten. Op basis van het onderzoek is het speerpunt Ondersteuning kwetsbare personen toegevoegd.

3. Aansluiting op meest invloedrijke factoren

In hoofdstuk twee zijn de factoren benoemd die volgens de onderzoeken bijdragen aan de bevordering van het geluk. Hoewel daar niet heel uitgebreid verslag van is gedaan – omwille van de leesbaarheid – is de impact van sommige factoren groter dan die van andere. De nu gekozen

speerpunten komen in de onderzoeken naar voren als de factoren die de grootste correlatie hebben met geluk of waar de meeste gelukswinst te behalen is.

4. Beginnen en later aanscherpen

In lijn met de aanpak van Schagen en het advies van de Atlas voor gemeenten, is het zinvol om met een breed onderzoek het huidige niveau van geluk onder Noordwijkers te meten. Op basis daarvan kunnen verbeterpunten worden geïdentificeerd. Op dit moment is een dergelijk onderzoek echter niet opportuun. De kans is namelijk groot dat er een vertekend beeld ontstaat, omdat een onderzoek sterk kan worden beïnvloed door de effecten van de huidige Corona-crisis. In plaats van een nieuw onderzoek zullen daarom indicatoren uit diverse onderzoeken uit 2019 worden gebruikt om de huidige stand van zaken in beeld te brengen. Door na twee jaar wel een onderzoek uit te voeren kan de voortgang in beeld worden gebracht en kan worden bijgesteld.

b. Doelen

Bij de speerpunten zijn de volgende thema's en doelen benoemd.

1. Verbinden

Thema	Doelen
Eenzaamheid	Het bewerkstelligen van een trendbreuk in de groeiende eenzaamheid onder alle lagen van de bevolking.
Verbondenheid in de buurt	Inwoners kunnen in toenemende mate een beroep doen op een naaste in hun omgeving. Inwoners voelen zich verbonden met hun buurt, wijk en gemeente.

2. Bijdragen

Thema	Doelen
Vrijwilligerswerk	Het bevorderen van vrijwilligerswerk Het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties
Mantelzorg	Het ondersteunen van mantelzorgers
Vrijgevigheid	Het stimuleren van bijdragen aan lokale goede doelen.
Maatschappelijke betrokkenheid	Inwoners voelen zich uitgenodigd om een bijdrage te leveren aan maatschappelijke opgaven.

3. Ondersteuning kwetsbare personen

Thema	Doelen
Gezondheid	Het bevorderen van een gezonde leefstijl.
Werk	Het vergroten van de arbeidskansen door versterking van de uitgangspositie.
Welzijn	Bijdragen aan het vergroten van de levenstevredenheid door hulp bij het vinden van passende oplossingen, bijv. door het 'in natura' beschikbaar maken van welzijns- en kuuroordvoorzieningen.

4. Regie over het leven

Thema	Doelen
Regie	Inwoners kunnen zoveel mogelijk zelf informatie raadplegen en worden daarin ondersteund.
Inclusie	De openbare ruimte en publieke gebouwen zijn toe- en doorgankelijk.

Alle inwoners voelen zich erbij horen en niet gediscrimineerd.
--

c. In samenhang

De vier speerpunten en onderliggende dertien thema's zijn sterk met elkaar verbonden. Interventies op één van de speerpunten zullen veelal ook effect hebben op andere fronten. Er liggen daarnaast ook verbanden met andere beleidsvelden, namelijk:

Kunst en cultuur	Kunst en cultuur draagt bij aan het verbinden van mensen door het samen beoefenen en genieten van kunst en cultuur. Culturele organisaties kunnen een bijdrage leveren aan maatschappelijke opgaven en bieden een gelegenheid om vrijwilligerswerk te doen. Het is belangrijk dat culturele activiteiten en voorzieningen beschikbaar zijn voor kwetsbare inwoners en mensen met een kleinere beurs.
Jeugdhulp	Eenzaamheid speelt ook onder jeugdigen en jongeren. De samenleving in brede zin ondersteunt de opvoeding van kinderen, daarvoor zijn welzijnsvoorzieningen van belang. Ook vanuit de jeugdhulp is er in het bijzonder aandacht voor mensen met een lage sociaaleconomische status vanwege de risicofactoren voor kinderen. Het Centrum voor Jeugd en Gezin zorgt met interventies gericht op deze ouders en jongeren voor weerbaarheid tegen deze risico's. Regie over het leven van gezinnen versterken is onderdeel van positief opvoeden.
Integrale toegang	De brede vraagverheldering is het instrument van het integrale toegangsteam om mensen zo goed mogelijk te helpen. Welzijn krijgt een vaste vertegenwoordiging binnen deze teams om zodoende de verbinding met activiteiten uit het preventieve veld te borgen. Alle 4 de speerpunten sluiten aan op de ambitie van de integrale toegang om hulp beter en sneller toegankelijk te maken voor mensen die dat nodig hebben.
Volksgezondheid	Het model van de positieve gezondheid heeft naast de fysieke aspecten ook aandacht voor sociaal en psychisch welbevinden van de mens. Het Rijksbeleid 'Gezondheid breed op de agenda' richt zich o.a. op de achterliggende problematiek van gezondheidsproblemen, zoals schulden, huisvesting, werkloosheid en stress. Het speerpunt 'Gezondheidsachterstanden verkleinen' gaat specifiek over de lage SES-groep. Daarnaast is specifiek aandacht voor de druk op jongvolwassenen en de gevolgen voor hun (mentale) gezondheid, en het vitaal en gezond ouder worden van senioren. Mensen in een kwetsbare situatie hebben immers een hoger risico op een slechtere gezondheid.
Jeugd- en jongerenwerk	Het jeugd- en jongerenwerk heeft raakvlakken met elk van de genoemde speerpunten. Jongerenwerkers begeleiden en coachen vaak jongeren in een kwetsbare situatie met een verhoogd risico op en/of beginnende lichte problematiek. Ze proberen verbinding te maken met de jongeren; een-op-een of als groep. Indien nodig helpen jongerenwerkers jongeren zich verder te ontwikkelen, te ontdekken wat ze leuk vinden en waar ze goed in zijn, en hoe hun leven verder in te vullen. Soms is een goed gesprek met een jongere al voldoende, soms is meer ondersteuning nodig.

Bijlage 1. Levensevaluatie: een sequentiemodel van voorwaarden en processen

Levenskansen →	Loop v/d gebeurtenissen →	Ervaringsstroom →	Levensevaluatie →
<p>Maatschappelijke kwaliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Economische welvaart - Sociale gelijkheid - Politieke vrijheid - Culturele rijkdom - Morele orde - Etc. <p>Sociale positie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Materieel bezit - Politieke invloed - Sociaal prestige - Familiebanden - Etc. <p>Individuele mogelijkheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fysieke fitheid - Psychische sterkte - Sociale vaardigheid - Intellectuele vaardigheid - Etc. 	<p>Confrontatie met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tekort of overvloed - Aanval of bescherming - Afzondering of gezelschap - Vernedering of eer - Routine of uitdaging - Lelijk of mooi - Etc. 	<p>Ervaring met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verlangen of verzadiging - Angst of veiligheid - Eenzaamheid of liefde - Verwerping of respect - Verveling of opwinding - Afkeer of vervoering - Etc. 	<p>Waardering van gemiddelde affect</p> <p>Vergelijking met de normen van een goed leven</p> <p>Opmaken van de globale balans van het leven</p>
Voorwaarden voor geluk		Waarderingsproces	

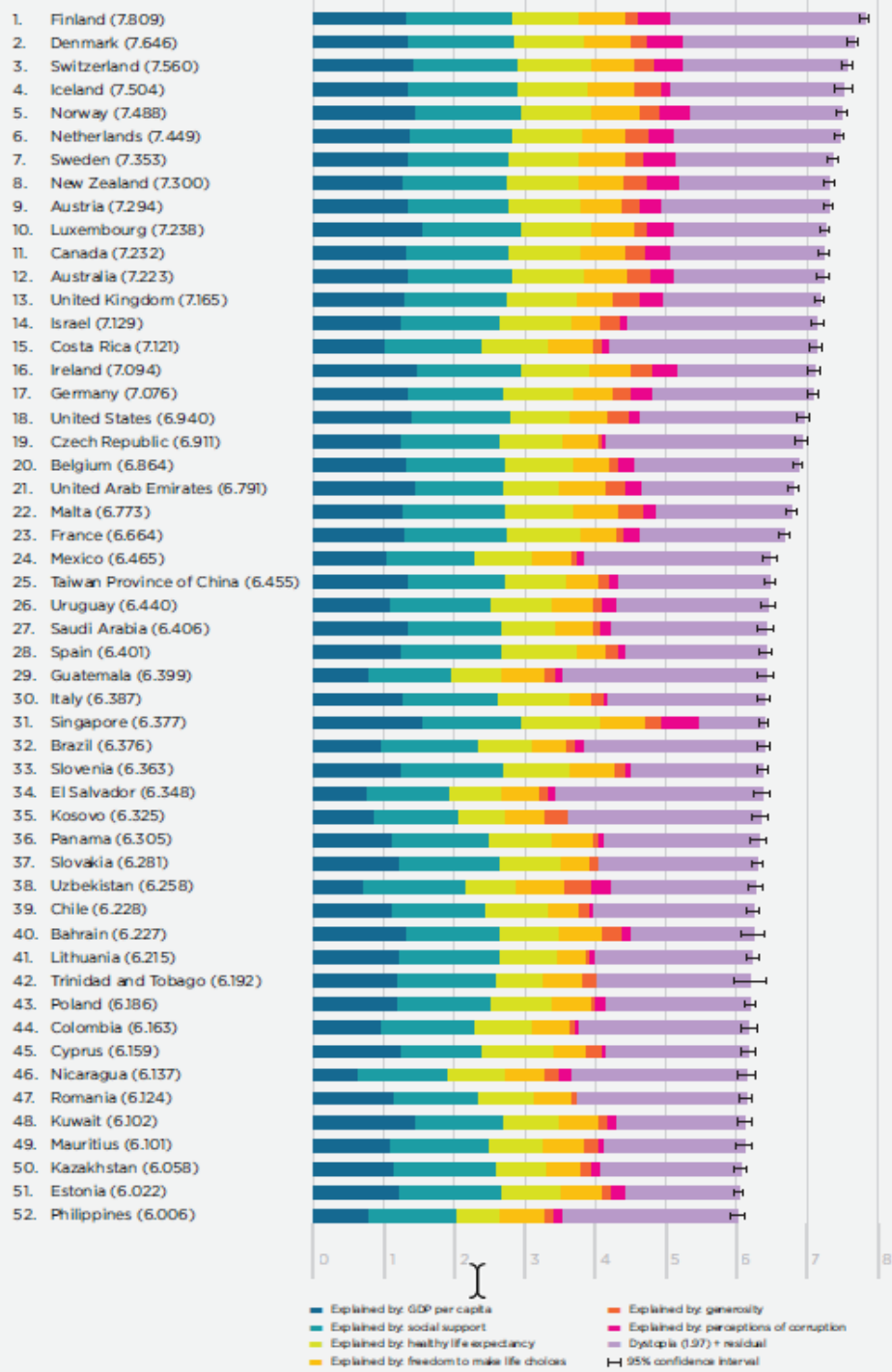
Bron: Veenhoven in *Geluk; the world book of happiness*, p.359

Bijlage 2. Predictors and ranking 2019 (uit World Happiness Report 2019)

Technical Box 1: Detailed information about each of the predictors in Table 2.1

1. GDP per capita is in terms of Purchasing Power Parity (PPP) adjusted to constant 2011 international dollars, taken from the World Development Indicators (WDI) released by the World Bank on November 28, 2019. See Statistical Appendix 1 for more details. GDP data for 2019 are not yet available, so we extend the GDP time series from 2018 to 2019 using country-specific forecasts of real GDP growth from the OECD Economic Outlook No. 106 (Edition November 2019) and the World Bank's Global Economic Prospects (Last Updated: 06/04/2019), after adjustment for population growth. The equation uses the natural log of GDP per capita, as this form fits the data significantly better than GDP per capita.
2. The time series of healthy life expectancy at birth are constructed based on data from the World Health Organization (WHO) Global Health Observatory data repository, with data available for 2005, 2010, 2015, and 2016. To match this report's sample period, interpolation and extrapolation are used. See Statistical Appendix 1 for more details.
3. Social support is the national average of the binary responses (0=no, 1=yes) to the Gallup World Poll (GWP) question, "If you were in trouble, do you have relatives or friends you can count on to help you whenever you need them, or not?"
4. Freedom to make life choices is the national average of binary responses to the GWP question, "Are you satisfied or dissatisfied with your freedom to choose what you do with your life?"
5. Generosity is the residual of regressing the national average of GWP responses to the question, "Have you donated money to a charity in the past month?" on GDP per capita.
6. Perceptions of corruption are the average of binary answers to two GWP questions: "Is corruption widespread throughout the government or not?" and "Is corruption widespread within businesses or not?" Where data for government corruption are missing, the perception of business corruption is used as the overall corruption-perception measure.
7. Positive affect is defined as the average of previous-day affect measures for happiness, laughter, and enjoyment for GWP waves 3-7 (years 2008 to 2012, and some in 2013). It is defined as the average of laughter and enjoyment for other waves where the happiness question was not asked. The general form for the affect questions is: Did you experience the following feelings during a lot of the day yesterday? See Statistical Appendix 1 for more details.
8. Negative affect is defined as the average of previous-day affect measures for worry, sadness, and anger in all years.

Figure 2.1: Ranking of Happiness 2017-2019 (Part 1)

Bijlage 3: Geluksindex uit de Atlas voor gemeenten

Gemeentelijk geluksbeleid

In aanvulling op de cijfermatige analyse geeft de Atlas een aanzet tot het vormgeven van gemeentelijk geluksbeleid. Dit werkt in 4 stappen:

1. Meten en volgen van geluk onder inwoners;
2. Identificeren aandachtsgebieden en het stellen van prioriteiten;
3. Evidence-based interventies inzetten;
4. Toename van geluk meten.

Bruto Gemeentelijk Geluk

Voor het meten van geluk introduceert de Atlas voor gemeenten het begrip Bruto Gemeentelijk Geluk. Dit begrip is een afgeleide van het Bruto Nationaal Geluk. Het Bruto Nationaal Geluk staat de laatste jaren bijzonder in de aandacht als manier om te komen tot een breder welvaartsbegrip. Welvaart is in deze gedachte niet alleen een kwestie van de toename van de materiële welvaart (uitgedrukt in het Bruto Nationaal Product). Naast de financieel-economische indicatoren zouden ook indicatoren moeten worden opgenomen over veiligheid, gezondheid, milieu, onderwijs, sociale cohesie en leefbaarheid.

Met het Bruto Gemeentelijk Geluk zouden gemeenten een sturingsinstrument in handen hebben waarmee beleid kan worden getoetst. De toevoeging van deze kwalitatieve standaard voor de toetsing van overheidsbeleid, wordt gezien als tegenhanger voor de traditionele maatschappelijke kosten-batenanalyse. Beleids effecten zouden niet alleen gemonetariseerd (in geld uitgedrukt) moeten worden, maar ook uitgedrukt worden in een gelukswinst.

Verschillen analyse gemeenten

Nadere statistische analyse wijst uit dat 7 factoren samen voor 76% van de verschillen tussen gemeenten kunnen verklaren. Deze zijn:

	Factor	Rekeneenheid
1	Bevolkingsomvang	Logaritme van het aantal inwoners
2	Bevolkingsamenstelling	Aandeel niet westerse allochtonen
3	Huishoudensamenstelling	Aandeel alleenstaanden
4	Participatie	Aandeel arbeidsongeschikten
5	Gezondheid	Frequent huisartsenbezoek
6	Religie	Aandeel protestants (PKN)
7	Woonklimaat	Score op de woonaantrekkelijkheidsindex

Noten

ⁱ Voor meer informatie zie Veenhoven, Buettner en Nelson, Ways to greater happiness, a Delphi study (2017), p.16.

ⁱⁱ <https://digitaal.scp.nl/ssn2019>

ⁱⁱⁱ <https://worldhappiness.report/ed/2020/>

^{iv} Leo Bormans, Geluk; the world book of happiness 2.0 (2016) en Daniel Gilbert in Stumbling on happiness (2006).

^v Veenhoven, in Geluk, the world book of happiness 2.0, p. 356.

^{vi} Een voorbeeld dat terminologie niet altijd strikt wordt gehanteerd, is de definitie die het Sociaal Cultureel Planbureau hanteert voor het begrip levenstevredenheid. Daaronder verstaan zij: “de subjectieve kwaliteit van het leven. Het antwoord op de vraag ‘Hoe tevreden bent u met het leven in het algemeen?’ geeft een afweging van alle positieve en negatieve gebeurtenissen en emoties over een langere periode.” Hierin zit dus ook een gevoel (affectieve) component en strikt genomen zou dan over levensvoldoening moeten worden gesproken. SCP, De sociale staat van Nederland 2019, p. 317.

^{vii} Een uitgebreide beschrijving van de subjectiviteit van geluk, wordt gegeven door Daniel Gilbert in Stumbling on happiness (2006), p. 31-79. Hierin gaat hij ook in op de problemen die deze subjectiviteit voor het wetenschappelijk onderzoek met zich meebrengt en de oplossingen voor die problemen. De meeste onderzoeken gaan uitgebreid in op hun meetmethoden.

^{viii} SCP, Sturen op geluk, Geluksbevordering door nationale overheden, gemeenten en publieke instellingen (2012) en Veenhoven, Sturen op geluk in sociaaleconomisch beleid (2016). In een nadere studie naar de werking van dit model is gebleken dat levensvoldoening meer wordt bepaald door hoe je je voelt dan door de mate waarin aan je verlangens wordt voldaan. Met andere woorden, gevoelens over het leven (de affectieve component) hebben een grotere invloed dan de cognitieve component. Daarmee worden kanttekeningen geplaatst bij de waarde die moet worden gehecht aan specifieke verlangens die moeten leiden tot een groter geluk. In plaats daarvan pleit het onderzoek voor het creëren van de voorwaarden van geluk. Zie, Sakari Kainulainen e.a., Life-satisfaction is more a matter of feeling-well than having what you want; Tests of Veenhoven’s theory (2018)

^{ix} Door in onderzoeken naar geluk ook vragen toe te voegen over de specifieke omstandigheden van de respondent, kan die informatie worden gerelateerd aan de levenstevredenheid. Zo kan bijvoorbeeld een verband worden aangewezen tussen een lagere levenstevredenheid en regelmatige gevoelens van eenzaamheid. Waar sprake is van een statische correlatie tussen twee grootheden dan wordt dit uitgedrukt in een decimaal getal tussen de 0 en 1. Een 0 duidt op de afwezigheid van enige correlatie, een 1 op een volledige samenhang. Een statisch positieve correlatie is een teken dat factoren met elkaar samenhangen, zonder dat hier overigens per definitie sprake is van een oorzakelijk verband. Zie ook <https://nl.wikipedia.org/wiki/Correlatie>.

^x Deze factoren zijn ontleend uit verschillende onderzoeken. Deze zijn:

- The World Happiness Report 2019, p. 17 en 20,

- SCP, De sociale staat van Nederland 2019, p. 323.

- World Database of Happiness (Veenhoven 2016) Data file States of Nations.

- World Database of Happiness (Veenhoven 2016) collection Correlational Findings.

^{xi} Atlas voor gemeenten 2017; geluk, p 22. Naast het vaker ervaren van racisme, discriminatie en sociale isolatie zijn er nog 2 redenen voor het gegeven dat mensen met een migratieachtergrond minder gelukkig zijn dan autochtone Nederlanders. Deze zijn dat migranten vaak tot een lagere sociaaleconomische positie hebben en relatief gering sociaal kapitaal (bijvoorbeeld omdat familie en vrienden in het land van herkomst zijn achtergebleven).

^{xii} SCP, Sturen op geluk, Geluksbevordering door nationale overheden, gemeenten en publieke instellingen (2012) en Veenhoven, Sturen op geluk in sociaaleconomisch beleid (2016).

^{xiii} <https://nl.wikipedia.org/wiki/Delphi-studie>

^{xiv} Veenhoven, Buettner en Nelson, Ways to greater happiness, a Delphi study (2017).

^{xv} Dhr. Patrick van Hees gaf bij het afscheid van voormalig burgemeester mw. Jon Hermans een lezing waarin hij zijn visie op geluk samenvatte in het credo: “Geluk is D.O.M., doelen, oplaadpunten

---

en mensen". Het meest recente boek van dhr. van Hees - *De Cambridge happiness-profiler; Ontdek je persoonlijke geluksprofiel en kom erachter wat jou echt gelukkig maakt* – geeft invulling aan de notie dat geluk niet voor iedereen op dezelfde manier wordt bereikt.

^{xvi} <http://visievanschagennl.hosting-cluster.nl/>

^{xvii} <https://www.schagen.nl/document.php?m=49&fileid=68803&f=50cfe37efa77b5f80d304757243a00e3&attachment=1&c=41974>

^{xviii} Met dank aan mw. Nancy Peeters van de gemeente Schagen voor het delen van hun ervaringen.

^{xix} <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2013/51/meer-en-beter-contact-met-anderen-van-belang-voor-geluk> en SCP, de Sociale Staat van Nederland 2019, p. 305, 315-317.

^{xx} Veenhoven, Buettner en Nelson, Ways to greater happiness, a Delphi study (2017) en SCP, Sociale staat van Nederland, pagina 243.

^{xxi} SCP, De Sociale Staat van Nederland, p. 322-330.